

INKLYUZIV TA'LIM SOHASIGA ZAMONAVIY AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI VA INNOVATSION LOYIHALAR JORIY ETISH

*Toshkent TMC institute Pedagogika va
psixologiya kafedrası o'qituvchisi
Eshmamatova Sitara Tuyg'un qizi
TMC institute talabasi Jurayeva Gulchexra*

Annotatsiya: Inklyuziv ta'lim zamonaviy jamiyatning eng muhim rivojlanish yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu ta'lim turining asosiy maqsadi – har qanday imkoniyatga ega bo'lgan o'quvchilarga teng ta'lim olish imkoniyatini yaratishdir. Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va innovatsion loyihalar inklyuziv ta'limning samaradorligini oshirishda beqiyos rol o'ynamoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasidagi tub yangiliklar nafaqat ta'lim jarayonini yanada interaktiv va shaxsiylashtirilgan qilishga, balki nogiron yoki cheklovli imkoniyatga ega bo'lgan bolalarning bilim olishdagi qiyinchiliklarini yengishga ham xizmat qilmoqda.

Kalit so'zlar: axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ta'lim, o'quv jarayoni, imkoniyat, bolalar, yangiliklar, ehtiyojlar, innovatsion loyihalar.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o'quv jarayonining turli jihatlarini qamrab oladi. Masalan, elektron ta'lim platformalari, interaktiv dasturiy ta'minotlar, virtual va kengaytirilgan reallik, ovozli va vizual yordamchi qurilmalar ta'lim jarayonini yanada boy va qiziqarli qiladi. Bu texnologiyalar orqali o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, darslarni o'zlashtirish tezligini oshirish va o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslash imkoniyati yaratiladi. Inklyuziv ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali o'quvchilar o'zlarining qobiliyatlari va ehtiyojlariga qarab ta'lim olishi mumkin. Innovatsion loyihalar inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlash uchun yangi imkoniyatlar ochadi. Masalan, maxsus dasturiy ta'minotlar va qurilmalar nogironligi bor o'quvchilarga moslashgan darslarni yaratishda yordam beradi. Innovatsion yondoshuvlar jamiyatda ta'limdagi farqlarni bartaraf etishga, imkoniyati cheklangan o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Shuningdek, ta'lim jarayonida sun'iy intellekt asosidagi tizimlar, adaptiv o'quv platformalari va elektron kutubxonalar keng qo'llanilmoqda.[1]

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o'qituvchilarga ham yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ular ta'lim jarayonini shaxsiylashtirilgan holda tashkil etishlari mumkin bo'ladi. Turli interaktiv vositalar yordamida pedagoglar har bir

o'quvchining individual ehtiyojlarini hisobga olib, o'quv materiallarini moslashtiradi. Shuningdek, masofaviy ta'lim imkoniyatlari ko'paygani tufayli, yoshlar uy sharoitida ham ta'lim olishda o'z imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Bu ayniqsa pandemiya davrida muhim ahamiyat kasb etdi. Innovatsion loyihalar doirasida amalga oshirilayotgan tadqiqotlar va tajribalar inklyuziv ta'lim sohasida yangi texnologiyalarning samaradorligini oshirishga imkon beradi. Mutaxassislar tomonidan ishlab chiqilgan maxsus ilovalar, o'quv o'yinlari, interaktiv o'quv resurslari nogironligi bor bolalar uchun ko'maklashuvchi vositalar sifatida xizmat qiladi. Boshqa tomondan, bu loyihalar pedagoglarning malakasini oshirishga ham yo'naltirilgan bo'lib, ularni yangi texnologiyalar va metodik yondashuvlar bilan tanishtiradi.[2]

Inklyuziv ta'limda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining joriy etilishi ijtimoiy muvozanatni saqlash va jamiyatda tenglik tamoyillarini mustahkamlashda katta ahamiyatga ega. Bu esa o'z navbatida jamiyatda barcha qatlamlarning bir-birini hurmat qilishi va qadrlashiga olib keladi. Texnologiyalar yordamida o'z imkoniyatlarini kengaytirgan o'quvchilar jamiyatning to'laqonli a'zolari bo'lib shakllanib, o'z iqtidorini amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, ularning oila a'zolari va yaqinlari uchun ham qo'llab-quvvatlash tizimi mustahkamlanadi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'lim jarayonida individual yondashuvni yanada rivojlantirish mumkin. O'quvchilarning turli ehtiyojlari va imkoniyatlari hisobga olingan holda maxsus dasturlar ishlab chiqilishi va qo'llanilishi samarani oshiradi. Bu esa o'z navbatida ta'lim tizimida qamrovning kengayishiga olib keladi. Innovatsion yondashuvlarni joriy qilish orqali bolalar o'rtasidagi ijtimoiy tafovutlar kamayadi va inklyuziv ta'limning asosiy printsiplari yanada mustahkamlanadi.[3]

Masofaviy va aralash ta'lim shakllarining rivojlanishi inklyuziv ta'limda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Elektron resurslar va onlayn platformalar orqali o'quvchilar har doim va har qayerda ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu ayniqsa geografik jihatdan chekka hududlarda yashovchi yoki harakat qila olmaslik holatlarida ayniqsa muhimdir. Zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlangan sinflar va virtual laboratoriyalar ham o'quvchilarga bilimlarni amaliy tarzda o'zlashtirishda katta yordam beradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari xavfsizlik va maxfiylik masalalarini ham o'z ichiga oladi. Inklyuziv ta'limda ma'lumotlar himoyasini ta'minlash muhimdir, chunki individual ehtiyoj va sog'liq ma'lumotlari maxfiyligini saqlash talab etiladi. Shu sababli xavfsiz va ishonchli texnologiyalarni joriy etish ta'lim sifatining ajralmas qismi hisoblanadi. Bu esa ota-onalar va jamiyatning ishonchini oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, inklyuziv ta'lim sohasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining samarali integratsiyasi uchun pedagoglarning malakasini doimiy oshirib borish zarur. Ularning yangi texnologiyalar va innovatsion uslublardan samarali foydalanishlari ta'lim sifatini oshirishda kalit hisoblanadi. Ta'lim

muassasalarida doimiy innovatsion treninglar, metodik yordam va texnik qo'llab-quvvatlash tizimlarini yo'lga qo'yish bu borada muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, innovatsion loyihalar doirasida ta'lim muassasalari, ilmiy tadqiqot markazlari va texnologik kompaniyalar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish zarur. Bu hamkorlik yangi texnologiyalarni joriy etishda va ularning samaradorligini oshirishda asosiy vosita hisoblanadi. Zamonaviy ilmiy tadqiqotlar va texnologiyalarni amaliyotga tatbiq qilish orqali inklyuziv ta'lim tizimi doimiy rivojlanib boradi va global talablarga moslashadi.[4]

Xulosa: Xulosa qiladigan bo'lsak, inklyuziv ta'lim sohasi uchun zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini va innovatsion loyihalarni joriy etish ta'lim jarayonining sifatini tubdan yaxshilash, o'quvchilarning individual imkoniyatlarini kengaytirish va ijtimoiy tenglikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Bu texnologiyalar yordamida ta'lim tizimi yanada shaffof, samarali va keng qamrovli bo'lib boradi. Innovatsion yondashuvlar inklyuzivlik tamoyillarini hayotga yanada kuchliroq tatbiq etishga zamin yaratadi, pedagoglarning pedagogik mahoratini oshiradi va o'quvchilarning qobiliyatlarini to'laqonli rivojlantirishga ko'maklashadi. Shu bois, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy qilish va innovatsion loyihalarga doimiy e'tibor qaratish inklyuziv ta'limni yanada mukammallashtirish va kelajak avlodlar uchun keng imkoniyatlar yaratish yo'lida ustuvor vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qodirova, D. (2023). "Sun'iy intellekt va inklyuziv ta'lim: imkoniyatlar va istiqbollari". O'zbekiston Pedagogika Jurnal, 14(2), 22-30.
2. Ergashev, D. (2023). "Inklyuziv ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi". O'zbekiston Ta'lim Ilmi, 12(3), 25-33.
3. Islomova, N. (2024). "Zamonaviy innovatsion loyihalar va inklyuziv ta'lim: amaliy tajribalar". Ta'lim va Rivojlanish, 8(2), 42-51.
4. Mirzaev, S. (2023). "Inklyuziv ta'lim tizimida interaktiv o'quv platformalarining ahamiyati". Axborot Texnologiyalari va Ta'lim, 5(1), 13-21.
5. Turg'unova, M. (2024). "Nogironligi bo'lgan bolalar uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik jihatlari". Pedagogika Ilmi, 10(4), 56-64.
6. Rashidov, O. (2022). "Innovatsion texnologiyalarni inklyuziv ta'limda qo'llash". Innovatsion Ta'lim, 6(3), 38-46.
7. Yuldasheva, Sh. (2023). "Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'limni shaxsiylashtirish". Ta'lim Resurslari, 9(2), 29-38.
8. Kamolov, B. (2024). "Onlayn ta'lim vositalarining inklyuziv ta'limdagi roli". Zamonaviy Ta'lim Texnologiyalari, 11(1), 47-54.